

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 1506-208

Chișinău

«28» 03 2016

**Biroul Permanent al
Parlamentului**

În temeiul articolelor 73 și 74 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova rog să examinați, **în mod prioritar, proiectul de lege cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor**, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 335 din 24 martie 2016.

Proiectul nominalizat face parte din Programul legislativ de realizare a angajamentelor de transpunere asumate în cadrul Acordului de Asociere dintre Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, pentru anii 2015-2016, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr.146 din 9 iulie 2015 (pct. 1).

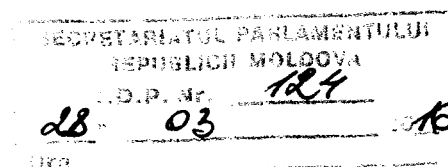
Responsabil de prezentarea în Parlament a proiectului de lege – Ministerul Justiției.

Anexă:

1. Hotărârea Guvernului nr.335 din 24.03.2016 (limba română și rusă)
2. Proiectul de lege nominalizat (limba română și rusă)
3. Nota informativă (limba română și rusă)
4. Raportul de expertiză anticorupție

Prim-ministru

Pavel FILIP

Parlamentul Republicii Moldova

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. 335

din 24 martie 2016

Chișinău

**Pentru aprobarea proiectului de lege cu privire
la reabilitarea victimelor infracțiunilor**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor.

Prim-ministru

Contrasemnează:

Ministrul justiției

PAVEL FILIP

Vladimir Cebotari

PARLAMENTUL REPUBLICA MOLDOVA**LEGE
cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

**Capitolul I
DISPOZIȚII GENERALE****Articolul 1. Scopul și sfera de reglementare ale legii**

(1) Prevederile prezentei legi au ca scop crearea cadrului legal pentru asigurarea unor condiții minime de reabilitare a victimelor infracțiunilor, precum și pentru protecția și asigurarea respectării drepturilor și intereselor acestora.

(2) Prezenta lege reglementează categoriile de victime ale infracțiunilor cărora li se aplică prevederile sale, organizarea și funcționarea mecanismului de protecție și reabilitare a victimelor infracțiunii, modul și condițiile de compensare financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune.

(3) În sensul prezentei legi, termenul, „victimă a infracțiunii” semnifică persoana fizică vătămată, mintal sau fizic, care înregistrează o suferință emoțională sau o pierdere materială, cauzate direct prin infracțiune, conform Codului penal al Republicii Moldova, precum și soțul, copiii și persoanele aflate la întreținerea persoanei decedate în cazul serviciilor de suport prevăzute la art. 2 alin. (5) lit.b) și d).

**Capitolul II
SISTEMUL SERVICIILOR DE SUPORT ACORDATE VICTIMELOR
INFRAȚIUNILOR****Articolul 2. Serviciile de suport acordate victimelor infracțiunilor**

(1) Reabilitarea victimelor infracțiunilor, precum și a drepturilor acestora se realizează prin punerea la dispoziție a unor servicii de suport.

(2) Serviciile de suport reprezintă serviciile publice sau private oferite victimelor abuzului, violenței fizice, psihice sau sexuale.

(3) Serviciile de suport au ca scop oferirea de consultații și suport în comunicarea acestora cu autoritățile publice, de asistență pentru recuperare fizică, psihologică și socială.

(4) Serviciile de suport își realizează scopul prin acțiuni speciale psihologice, juridice și sociale.

(5) Pentru realizarea scopurilor prevăzute la alin. (3) din prezentul articol, victimele infracțiunilor beneficiază de următoarele servicii de suport:

- a) consiliere informațională a victimelor infracțiunilor cu privire la drepturile sale și serviciile de care pot beneficia;
- b) consiliere psihologică;
- c) asistență juridică garantată de stat;
- d) compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune.

(6) Guvernul poate aproba reglementări detaliate privind procedurile de acordare a serviciilor de suport indicate la alin. (5) din prezentul articol.

(7) Victimele traficului de ființe umane și ale violenței în familie beneficiază de măsuri de asistență conform prevederilor Legii nr. 241-XVI din 20 octombrie 2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane sau, după caz, Legii nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie.

Articolul 3. Subiecții competenți în acordarea serviciilor de suport

(1) Autoritatea administrativă centrală care elaborează, promovează și participă la realizarea politicii Guvernului în domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor este Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

(2) Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei asigură implementarea prevederilor prezentei legi în cooperare cu Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Finanțelor, Procuratura Generală, Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, subdiviziunile teritoriale de asistență socială, alte autorități ale administrației publice centrale și locale, precum și cu reprezentanți ai societății civile.

(3) Cooperarea dintre subiecții indicați la alin. (2) din prezentul articol se realizează prin participare la elaborarea și implementarea cadrului normativ în domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor, prin schimb de informații și de experți, prin activități comune de cercetare și identificare a victimelor, de acordare a serviciilor de suport pentru reabilitarea acestora, prin specializarea și instruirea personalului, prin realizarea unor inițiative social-economice, a unor campanii de informare în vederea popularizării serviciilor de suport și a condițiilor de acordare a acestora, precum și prin alte activități în domeniul respectiv.

(4) Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Finanțelor, Procuratura Generală, Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, autoritățile administrației publice locale participă nemijlocit la implementarea prevederilor prezentei legi prin acordarea serviciilor de suport stabilite la art. 2 alin. (5) din

prezenta lege. Alte autorități ale administrației publice centrale și locale pot fi cooptate în vederea realizării scopurilor legii, reieșind din competențele instituționale ale fiecăreia și specificul serviciilor la acordarea cărora urmează să participe.

(5) Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei în comun cu autoritățile publice locale, Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Finanțelor, Ministerul Sănătății, Procuratura Generală și Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat asigură specializarea și instruirea personalului care contactează direct cu victimele infracțiunilor în procesul de acordare a serviciilor de suport acestora, reieșind din competențele instituționale.

(6) Autoritățile publice centrale și locale, la realizarea atribuțiilor sale privind acordarea serviciilor de suport victimelor infracțiunilor, pot implica organizații necomerciale sau persoane juridice cu scop lucrativ, care activează în domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor.

(7) Persoanele fizice din cadrul organizațiilor necomerciale sau din cadrul persoanelor juridice cu scop lucrativ, indicate în alin. (6) din prezentul articol, care sînt antrenate în acordarea serviciilor de suport victimelor infracțiunilor, trebuie să corespundă calităților morale necesare unei astfel de activități, să dețină studii universitare și să fi fost instruite, conform prevederilor alin. (5) din prezentul articol.

(8) Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei consolidează capacitățile resurselor umane din domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor prin verificarea corespunderii persoanelor indicate la alin. (7) din prezentul articol activității de acordare a serviciilor de suport victimelor infracțiunilor și acceptă sau refuză candidatura persoanelor respective în timp de 20 de zile de la depunerea CV-ului acestora la Minister. Refuzul candidaturii se motivează.

Articolul 4. Voluntarii care participă la acordarea serviciilor de suport

(1) La desfășurarea activității de reabilitare a victimelor infracțiunilor pot fi antrenați voluntari.

(2) Voluntar este persoana care, în timpul său liber și fără a fi remunerat, acordă benevol suport victimelor infracțiunilor sau participă la activitățile desfășurate în acest sens de către subiecții indicați la art. 3 din prezenta lege.

(3) Voluntar poate fi persoana care nu are antecedente penale și ale cărei calități morale corespund unei astfel de activități.

(4) Voluntarul nu poate acorda servicii de suport victimelor infracțiunilor în cazul în care există un conflict dintre exercitarea atribuțiilor și interesele personale ale acestuia în calitate de persoană privată, care ar putea influența necorespunzător îndeplinirea obiectivă și imparțială a obligațiilor și responsabilităților ce îi revin potrivit legii.

(5) Activitatea voluntarilor se organizează și se desfășoară în conformitate cu prevederile Legii voluntariatului nr. 121 din 18 iunie 2010, ale prezentei legi, precum și ale actelor normative aprobate în scopul realizării prevederilor acestora.

Articolul 5. Organizațiile necomerciale care activează în domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor

(1) Organizațiile necomerciale pot organiza, în mod independent sau în cooperare cu autoritățile publice centrale sau locale, acordarea serviciilor de consiliere informațională, psihologică, precum și a altor servicii sau forme de asistență victimelor infracțiunilor.

(2) Organizațiile necomerciale de utilitate publică ce activează în domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor beneficiază de sprijinul material și financiar al statului. Acestea urmează a fi scutite parțial de plata unor impozite în conformitate cu legislația fiscală și cu legislația cu privire la asociațiile obștești. Arendarea încăperilor și clădirilor proprietate publică de către asociațiile obștești de utilitate publică ce activează în domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor se face în condiții preferențiale, în modul stabilit de Guvern.

(3) Organizațiile necomerciale care acordă în mod independent servicii de suport victimelor infracțiunilor pot extinde categoria de infracțiuni și de victime care să beneficieze de serviciile acordate de către acestea din diferite surse financiare, altele decât bugetul de stat.

Capitolul III SERVICIILE PUBLICE DE SUPORT ACORDATE VICTIMELOR INFRACTIUNILOR

Secțiunea 1 Servicii de informare a victimelor infracțiunilor

Articolul 6. Consilierea informațională

(1) Colaboratorul organului de constatare a infracțiunilor la care se adresează victima pentru a face plângerea privind infracțiunea săvârșită, ofițerul de urmărire penală și procurorul care instrumentează cazul au obligația de a aduce la cunoștința victimei infracțiunii, în scris sau verbal, într-o limbă pe care aceasta o cunoaște, informația privind:

a) serviciile de suport de care aceasta poate beneficia, subiecții care acordă aceste servicii și condițiile generale de acordare a acestora;

b) organul de urmărire penală la care poate depune plângerea privind infracțiunea săvârșită împotriva sa;

c) drepturile procesuale de care beneficiază în calitate de subiect al procesului penal, conform Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003 și Codului de executare al Republicii Moldova nr.443-XV din 24 decembrie 2004;

d) măsurile de protecție disponibile, conform prevederilor Codului de procedură penală al Republicii Moldova și Legii nr. 105-XVI din 16 mai 2008 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal, precum și informația cu privire la condițiile și procedura de acordare a acestor măsuri;

e) alte informații solicitate de victima infracțiunii, dacă acestea sînt deținute.

(2) Aducerea la cunoștința victimei infracțiunii a informației prevăzute la alin. (1) din prezentul articol se consemnează într-un proces-verbal, care se anexează la materialele cauzei penale.

Articolul 7. Alte mijloace de informare a victimelor infracțiunilor

(1) Suplimentar modului de informare a victimelor infracțiunilor prevăzut la art. 6 din prezenta lege, acestea se pot informa despre serviciile de suport de care pot beneficia, inclusiv prin intermediul liniilor telefonice sau a paginilor de internet ale instituțiilor responsabile de acordarea serviciilor de suport indicate la art. 3 alin. (2) din prezenta lege și ale altor subiecți cu atribuții în domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor.

(2) Subiecții competenți în acordarea serviciilor de suport victimelor infracțiunilor conform prevederilor art. 3 alin. (2) din prezenta lege au obligația, iar instanțele de judecată au dreptul să publice pe paginile lor de internet informațiile prevăzute la art. 6 alin. (1) din prezenta lege.

(3) Persoanele care asigură comunicarea directă a informațiilor victimei infracțiunii au obligația de a anunța poliția, dacă, din convorbirea cu victima, deduc că aceasta se află în pericol.

(4) Subiecții competenți în acordarea serviciilor de suport victimelor infracțiunilor pot înființa linii telefonice pentru informarea victimelor infracțiunilor.

Secțiunea a 2-a

Consilierea psihologică a victimelor infracțiunilor

Articolul 8. Consilierea psihologică

(1) Victimele infracțiunilor beneficiază, la cerere, de consiliere psihologică, care este asigurată, în condițiile prezentei legi, de către psihologii din cadrul subdiviziunilor teritoriale de asistență socială, al organizațiilor necomerciale sau al persoanelor juridice cu scop lucrativ care activează în domeniu reabilitării victimelor infracțiunii și care au fost cooptate în acest scop

de către autoritățile publice locale sau de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

(2) Victimele infracțiunilor care nu corespund condițiilor prevăzute la art. 9 din prezenta lege sau care solicită acest ajutor după expirarea termenului de acordare a consilierii psihologice din contul statului pot beneficia, la cerere, de consiliere psihologică contra plată.

(3) Costul serviciilor de consiliere psihologică acordată de către subdiviziunile teritoriale de asistență socială este stabilit de Guvern.

(4) Organizațiile necomerciale sau persoanele juridice cu scop lucrativ care activează în domeniul reabilitării victimelor infracțiunii indicate la alin. (1) pot stabili alte costuri, dar nu mai mari decât cele stabilite de Guvern, pentru serviciile de consiliere psihologică prestate în aceleași condiții și pentru aceleași categorii de persoane.

Articolul 9. Consiliere psihologică din contul statului

(1) Consilierea psihologică se acordă din contul statului pentru victimele infracțiunilor prevăzute la următoarele articole din Codul penal al Republicii Moldova și pentru tentativele la acestea: art. 145 (omor intenționat), art. 146 (omor săvârșit în stare de afect), art. 149 (lipsirea de viață din imprudență), art. 150 (determinarea la sinucidere), art. 151 (vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății), 158 (traficul de organe, țesuturi și celule umane), art. 160 (efectuarea ilegală a sterilizării chirurgicale), art. 164 (răpirea unei persoane), art. 164¹ (răpirea minorului de către rudele apropiate), art. 165 (traficul de ființe umane), art. 166 (privațiunea ilegală în formele prevăzute la alin. (2) și (3)), art. 166¹ (tortura, tratamentul inuman sau degradant), art. 167 (sclavia și condițiile similare sclaviei), art. 168 (munca forțată, în cazul în care infracțiunea este săvârșită asupra unui minor), art. 171-175 (infracțiuni privind viața sexuală), art. 188 alin. (3) lit. c) sau d) (tîlhăria săvârșită cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății sau cu deosebită cruzime), art. 201¹ (violența în familie), art. 206 (traficul de copii), art. 208¹ (pornografia infantilă), art. 208² (recurgerea la prostituția practică de un copil).

(2) Consilierea psihologică din contul statului se acordă victimelor infracțiunilor prevăzute la alin. (1) din prezentul articol dacă infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova sau dacă infracțiunea a fost săvârșită în afara teritoriului Republicii Moldova și victima este cetățean al Republicii Moldova, străin sau apatrid care locuiește legal în Republica Moldova.

(3) Consilierea psihologică din contul statului se acordă pe o perioadă de cel mult 3 luni de la data soluționării cererii de acordare a acestui serviciu, iar în cazul victimelor care nu au împlinit vârsta de 18 ani, pe o perioadă de cel mult 6 luni de la data soluționării cererii respective.

Articolul. 10. Procedura de acordare a consilierii psihologice din contul statului

(1) Consilierea psihologică din contul statului se acordă în temeiul cererii scrise a victimei infracțiunii, ce se depune la subdiviziunea teritorială de asistență socială sau la un alt subiect care desfășoară activitatea de reabilitare a victimelor infracțiunii și care a fost cooptat în acest scop de către autoritățile publice locale sau de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei din raza teritorială în care se află domiciliul victimei infracțiunii.

(2) Cererea pentru acordarea consilierii psihologice din contul statului poate fi depusă doar după sesizarea organului de constatare sau a organului de urmărire penală despre săvârșirea infracțiunii.

(3) Cererea pentru acordarea consilierii psihologice din contul statului trebuie să cuprindă:

a) numele, prenumele, data și locul nașterii, domiciliul sau reședința victimei;

b) data, locul și circumstanțele săvârșirii infracțiunii;

c) data depunerii sesizării privind săvârșirea infracțiunii și organul sesizat.

(4) La cererea pentru acordarea consilierii psihologice din contul statului se anexează copia documentelor justificative pentru datele înscrise în cerere.

(5) Cererea pentru acordarea consilierii psihologice din contul statului se soluționează în termen de 3 zile de la data depunerii.

**Secțiunea a 3-a
Asistență juridică**

Articolul 11. Asistența juridică victimei infracțiunii

(1) Victima infracțiunii beneficiază de asistență juridică garantată de stat, în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală al Republicii Moldova și în condițiile Legii nr. 198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, dacă infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova sau dacă infracțiunea a fost săvârșită în afara teritoriului Republicii Moldova și victima este cetățean al Republicii Moldova, străin sau apatrid care locuiește legal în Republica Moldova, iar procesul penal se desfășoară în Republica Moldova.

(2) Victima infracțiunii de tortură, tratamentului inuman și degradant beneficiază necondiționat de asistență juridică garantată de stat.

(3) Soțul, copiii și persoanele aflate la întreținerea persoanei decedate în rezultatul săvârșirii infracțiunilor prevăzute în capitolele II-IV din Codul penal al Republicii Moldova, în cazul în care nu dispune de mijloace bănești pentru a plăti serviciile unui avocat, pot beneficia de asistență juridică garantată de stat atât în cadrul procesului penal, cât și în afara acestuia.

(4) Organizațiile necomerciale sau persoanele juridice cu scop lucrativ au dreptul să stabilească individual categoriile de victime ale infracțiunii, condițiile și formele de asistență juridică pe care să le acorde.

Secțiunea a 4-a

Compensația financiară acordată de stat victimelor unor infracțiuni

Articolul 12. Limitele compensației financiare

(1) Victimele infracțiunilor enumerate la alin. (2) din prezentul articol au dreptul de a primi compensație financiară în mărimea și în condițiile stabilite de prezenta lege.

(2) Au dreptul la compensație financiară victimele infracțiunilor prevăzute la următoarele articole din Codul penal al Republicii Moldova: art. 145 (omor intenționat), art. 146 (omorul săvârșit în stare de afect), art. 149 (lipsirea de viață din imprudență), art. 151 alin. (4) (vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății soldată cu decesul persoanei), art. 158 (traficul de organe, țesuturi și celule umane), art. 164 alin. (3) lit. b) (răpirea unei persoane care a cauzat din imprudență o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății ori decesul acesteia), art. 165 (traficul de ființe umane), art. 166 alin. (3) (privațiunea ilegală de persoane – acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), dacă au provocat din imprudență vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății ori decesul victimei,), art. 166¹ (tortura, tratamentul inuman sau degradant), art. 167 (sclavia și condițiile similare sclaviei), art. 168 (munca forțată, în cazul în care infracțiunea este săvârșită asupra unui minor), art. 171-175 (infracțiuni privind viața sexuală), art. 201¹ (violența în familie), art. 206 (traficul de copii), art. 208¹ (pornografia infantilă), art. 208² (recurgerea la prostituția practică de un copil).

(3) Victima nu are dreptul la compensarea financiară acordată de către stat pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune dacă:

a) infracțiunea în rezultatul căreia se solicită compensarea a fost săvârșită cu participarea benevolă a victimei infracțiunii, cu excepția persoanelor care nu au împlinit vârsta de 18 ani;

b) fapta prevăzută de legea penală a fost săvârșită în una dintre circumstanțele care înlătură caracterul penal al faptei conform art. 35 din Codul penal al Republicii Moldova;

c) nu a sesizat organele de urmărire penală despre săvârșirea infracțiunii în cazul în care pornirea procesului penal are loc doar în baza plîngerii prealabile a victimei, conform art. 276 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova;

d) la data săvârșirii infracțiunii pentru care se solicită compensarea financiară, victima este condamnată definitiv și are antecedente penale pentru săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave sau

pentru o infracțiune săvârșită prin participare la un grup criminal organizat sau organizație criminală;

e) după săvârșirea infracțiunii, a contribuit intenționat, prin comportamentul său, la apariția prejudiciului sau la majorarea cuantumului acestuia;

f) a prezentat, cu bună știință, declarații mincinoase sau a refuzat intenționat să contribuie la descoperirea infracțiunii în cadrul urmăririi penale sau a judecării cauzei, cu excepția cazului în care aceasta are dreptul de a nu face declarații, conform legii.

(4) Persoana care a beneficiat de compensare financiară totală sau parțială a prejudiciului cauzat prin infracțiune contrar prevederilor alin. (3) din prezentul articol este obligată la restituirea sumelor primite.

Articolul 13. Subiectul dreptului la compensarea financiară

(1) Dreptul la compensarea financiară îl are victima infracțiunii săvârșite pe teritoriul Republicii Moldova, prevăzute la art. 12 alin. (2) din prezenta lege care este cetățean al Republicii Moldova, străin sau apatrid ce se află legal pe teritoriul Republicii Moldova la data comiterii infracțiunii și solicită compensație financiară

(2) În cazul victimelor care nu se încadrează în categoriile de persoane prevăzute la alin. (1) din prezentul articol, compensația financiară se acordă în baza convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte.

(3) Dacă, în rezultatul infracțiunii indicate la art. 12 alin. (2) din prezenta lege, victima infracțiunii a decedat, dreptul, în părți egale, la compensarea financiară din contul statului îl are soțul, copiii sau persoana aflată la întreținere, în cazul în care victima ar fi avut dreptul la aceasta.

(4) Dreptul la compensarea financiară a cheltuielilor pentru funeraliile victimei infracțiunii îl are persoana care le-a suportat, cu excepția cazului prevăzut la art. 12 alin. (3) lit.a) din prezenta lege.

Articolul 14. Acordarea compensației financiare

(1) Compensația financiară pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune se acordă de către stat, dacă sînt întrunite următoarele condiții:

1) actul de constatare a săvârșirii infracțiunii a intrat în vigoare (este definitiv și irevocabil). Prin act de constatare a săvârșirii infracțiunii se are în vedere, după caz:

a) hotărîrea instanței de judecată de condamnare;

b) hotărîrea instanței de judecată de încetare a procesului penal pe temei de nereabilitare;

c) ordonanța procurorului de încetare a urmăririi penale în temeiul art. 275 pct. 4), 5), 7) și 8) și art. 285 alin. (2) pct. 2) și 3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova sau a art. 53 din Codul penal al Republicii Moldova;

2) cererea a fost depusă în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a actului de constatare a săvârșirii infracțiunii;

3) victima infracțiunii, personal sau prin reprezentantul său, este parte civilă în cadrul procesului penal;

4) dacă sursele făptuitorului sînt insuficiente pentru acoperirea prejudiciului rezultat din infracțiune, în cazul hotărîrii definitive a instanței de judecată cu privire la acțiunea civilă născută dintr-o cauză penală, dacă aceasta nu a fost executată integral, benevol sau silit, în perioada indicată la pct. 2) din prezentul articol;

5) prejudiciul cauzat prin săvârșirea infracțiunii nu a fost și nu este în drept de a fi compensat din alte surse (indemnizații, plăți din asigurări, despăgubiri acordate de către făptuitor, benevol sau silit, pînă la emiterea hotărîrii instanței de judecată cu privire la acțiunea civilă născută dintr-o cauză penală de sine stătător sau în temeiul acesteia).

(6) Dacă în cadrul termenului indicat la alin. (1) pct. 2) din prezentul articol a fost inițiată procedura de executare silită a hotărîrii instanței de judecată cu privire la acțiunea civilă născută dintr-o cauză penală, însă, la momentul depunerii cererii de acordare a compensației financiare de către stat, executarea hotărîrii nu a avut loc sau a avut loc parțial, statul asigură compensarea prejudiciului prevăzut la art. 15 din prezenta lege, integral sau în partea neacoperită, dar nu mai mult decît în limitele indicate la art. 19 alin. (1) din prezenta lege.

(7) Dacă, la data emiterii hotărîrii instanței de judecată în acțiunea civilă născută din cauza penală, compensația financiară a fost achitată deja de către stat, instanța care examinează acțiunea civilă născută din cauza penală deduce suma compensației din suma stabilită victimei în calitate de prejudiciu. Suma compensației urmează să fie achitată de către făptuitor în bugetul de stat.

(8) La acordarea de către stat a compensației financiare pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune, din cuantumul acesteia se scad sumele achitate de către făptuitor pînă la acea dată în calitate de despăgubiri, precum și sumele obținute sau în drept de a fi obținute din alte surse pentru prejudiciile cauzate prin săvârșirea infracțiunii.

(9) În cazul în care victima infracțiunii este minor, iar reprezentantul acesteia nu a reușit să depună cererea în termenul prevăzut la alin. (1) pct. 2) din prezentul articol, termenul respectiv începe să curgă din momentul în care victima infracțiunii a împlinit 18 ani.

Articolul 15. Prejudiciul cauzat prin infracțiune pentru care statul asigură compensare financiară

La stabilirea cuantumului compensației financiare acordată de către stat pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile violente prin care a fost săvârșită infracțiunea se iau în calcul:

- a) cheltuielile de spitalizare, tratament sau alte cheltuieli medicale suportate de victima infracțiunii;
- b) prejudiciul cauzat ochelarilor, lentilelor de contact, protezelor dentare și altor obiecte care constituie mijloace de realizare a funcțiilor unor părți individuale ale corpului uman;
- c) prejudiciul cauzat prin distrugerea sau deteriorarea bunurilor victimei infracțiunii sau prin deposedarea acestora prin săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 12 alin. (2) din prezenta lege;
- d) prejudiciul cauzat prin pierderea capacității de muncă, dacă aceasta a fost provocată de faptele infracționale;
- e) cheltuielile pentru funeraliile victimei infracțiunii, în cazul decesului acesteia.

Articolul 16. Cererea cu privire la compensarea financiară

(1) Compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune se efectuează în temeiul cererii scrise privind acordarea compensației financiare, care se examinează de Comisia interdepartamentală pentru compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune.

(2) Cererea privind acordarea compensației financiare se depune de către persoana indicată la art. 13 alin. (1) și (3) din prezentul articol sau de reprezentantul său legal, dacă aceasta este minor sau este lipsită de capacitate de exercițiu total sau parțial. Cererea privind acordarea compensației financiare poate fi depusă și de către organizațiile necomerciale care activează în domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor, dacă este semnată de victima infracțiunii, cuprinde datele prevăzute la alin. (3) din prezentul articol și sînt anexate documentele indicate la alin. (4) din prezentul articol.

(3) Cererea privind acordarea compensației financiare trebuie să cuprindă date referitoare la:

- a) numele, prenumele, cetățenia, data și locul nașterii, domiciliul sau reședința victimei infracțiunii și/sau după caz a altei persoane care are dreptul la compensare financiară;
- b) calitatea solicitantului – soț, copil sau persoană aflată la întreținerea persoanei decedate, în cazul victimelor infracțiunii prevăzute la art. 13 alin. (3) din prezenta lege;
- c) fapta infracțională săvârșită, care se încadrează în lista celor stabilite la art. 12 alin. (2), data, locul și împrejurările săvârșirii acesteia;
- d) prejudiciul suferit ca rezultat direct al infracțiunii conform prevederilor art. 15;

e) organul sesizat despre săvârșirea infracțiunii (organul de constatare sau organul de urmărire penală), data sesizării acestuia;

f) numărul și data actului organului de urmărire penală sau, după caz, a hotărârii judecătorești, conform art. 14 alin. (1) pct. 1) din prezenta lege;

g) datele privind antecedentele penale ale victimei infracțiunii care solicită acordarea compensației financiare;

h) sumele plătite cu titlu de despăgubiri de către făptuitor sau alte plăți pentru prejudiciile cauzate prin săvârșirea infracțiunii, obținute de victima infracțiunii dintr-o altă sursă legală;

i) cuantumul compensației financiare solicitate;

j) rechizitele bancare ale contului pe care urmează a fi transferată compensația financiară sau solicitarea privind achitarea în numerar a acesteia, precum și graficul (termenele) achitării compensației, în cazul în care victima infracțiunii solicită achitarea în tranșe a acesteia;

k) confirmarea inexistenței situațiilor stabilite în prevederile art. 12 alin. (3) lit. a), e) și f) din prezenta lege, precum și a veridicității celor relevate în cerere.

(4) La cererea privind compensarea financiară se anexează următoarele documente justificative pentru datele înscrise în cerere:

a) copia actului de identitate;

b) copia actului care confirmă statutul persoanei care solicită acordarea compensației financiare, în cazul prevăzut la art. 13 alin. (3) și la art. 16 alin. (2) din prezenta lege;

c) documentele care justifică cuantumul solicitat al compensației financiare pentru prejudiciul produs prin infracțiune;

d) o confirmare a executorului judecătoresc privind neexecutarea hotărârii instanței de judecată privind prejudiciul cauzat prin infracțiune în cadrul unei proceduri de executare sau, după caz, privind suma prejudiciului compensată pînă la data depunerii cererii privind acordarea compensației financiare, în cazul în care procedura de executare silită a hotărârii de judecată cu privire la acțiunea civilă născută din cauza penală;

e) cazierul judiciar;

f) orice alte documente deținute de victima infracțiunii, utile pentru soluționarea cererii.

Articolul 17. Comisia interdepartamentală pentru compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune

(1) Comisia interdepartamentală pentru compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune (în continuare – Comisie) este constituită din 3 membri, din care un reprezentant al Ministerului Justiției, un reprezentant al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei și un reprezentant al Ministerului Finanțelor.

- (2) Regulamentul de activitate al Comisiei se aprobă de către Guvern.
- (3) Comisia se convoacă în ședințe ori de câte ori este necesar.
- (4) Secretariatul Comisiei este asigurat de Ministerul Justiției.

Articolul 18. Procedura de examinare a cererii cu privire la compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune

(1) Cererea privind acordarea compensației financiare, împreună cu actele anexate la aceasta, se depun la Ministerul Justiției și se examinează de Comisie în termen de 30 de zile de la depunere.

(2) În rezultatul examinării cererii, Comisia decide acordarea compensației financiare și stabilește quantumul compensației sau refuză motivat de acordare acesteia.

(3) În cazul în care are loc reluarea urmăririi penale, precum și în alte situații care fac imposibilă identificarea unei decizii pe marginea solicitării de compensare financiară a prejudiciului, examinarea cererii se suspendă prin decizie motivată a Comisiei, urmînd a fi reluată după încheierea procesului penal sau după dispariția situațiilor care au determinat suspendarea examinării cererii respective.

(4) Decizia Comisiei prin care se acordă sau se refuză acordarea compensației financiare solicitate trebuie să conțină:

- a) data, luna și anul emiterii;
- b) numele, prenumele, funcția membrilor Comisiei care au participat la emiterea deciziei, precum și autoritatea pe care o reprezintă;
- c) numele, prenumele, data nașterii persoanei, codul numeric personal al victimei infracțiunii care a solicitat acordarea compensației financiare pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune;
- d) descrierea sumară a infracțiunii, cu indicarea obligatorie a articolului corespunzător din Codul penal, și prejudiciului cauzat prin aceasta;
- e) temeiul legal de acordare sau de refuz al acordării compensației financiare;
- f) mărimea compensației financiare și modul de acordare a acesteia;
- g) modul și termenele de contestare a deciziei.

(5) Decizia Comisiei, în termen de 2 zile lucrătoare de la adoptare, se transmite ministrului justiției, în temeiul căreia acesta dispune, prin ordin, acordarea sau neacordarea compensației financiare.

(6) Ministrul justiției poate refuza decizia Comisiei dacă constată că aceasta contravine prevederilor legale, cu adoptarea, în acest caz, a unei decizii proprii asupra cererii privind acordarea compensației financiare.

(7) Ordinul ministrului justiției privind compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune poate fi contestat în instanța de contencios administrativ.

(8) Ministerul justiției are obligația de a informa, în termen de 10 zile lucrătoare de la data emiterii ordinului ministrului justiției privind compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune, organul de urmărire penală, procurorul, instanța de judecată care examinează cauza penală sau, după caz, instanța de judecată care examinează acțiunea civilă rezultată din cauza penală referitor la cererea privind acordarea compensației financiare și decizia luată pe marginea acesteia.

Articolul 19. Cuantumul compensației financiare a prejudiciului cauzat prin infracțiune și modul de acordare al acesteia

(1) Compensația financiară se achită din contul bugetului de stat, în mărime de 70% din suma prejudiciului, calculat conform art. 15, dar nu mai mult de 10 salarii medii lunare pe economie, prognozate pentru anul în care victima a formulat cererea de compensație financiară.

(2) Transferul compensației financiare pentru victimele infracțiunilor se face de Ministerul Justiției, în termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive a ordinului ministrului justiției privind compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune.

(3) Statul, prin intermediul Ministerului Justiției, se subrogă în drepturile victimei infracțiunii care a beneficiat de compensație financiară acordată de către stat pentru recuperarea de la infractor a sumelor plătite victimei.

Articolul 20. Regimul fiscal al compensației financiare a prejudiciului cauzat prin infracțiune

Compensația financiară a prejudiciului cauzat prin infracțiune acordată de către stat în conformitate cu prezenta lege nu se supune impozitării.

Capitolul IV DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 21. Prezenta lege intră în vigoare la 6 luni de la data publicării, cu excepția prevederilor secțiunii a 4-a a capitolului III, care vor intra în vigoare de la 1 ianuarie 2018.

Articolul 22. Guvernul:

- 1) în termen de 3 luni de la publicare:
  - a) va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege;
  - b) va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege;
  - c) va asigura elaborarea proiectelor de acte normative necesare pentru implementarea prevederilor prezentei legi;

2) va asigura completarea statelor de personal al Ministerului Justiției cu o unitate de personal în vederea asigurării realizării atribuțiilor Ministerului Justiției la implementarea mecanismului de compensare financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune.

Articolul 23. Administrația publică locală, în termen de 6 luni de la publicarea prezentei legi, va asigura instituționalizarea funcției de psiholog în cadrul subdiviziunilor teritoriale de asistență socială.

Președintele Parlamentului

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul Legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor

1. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite.

Protecția victimelor infracțiunilor, în special protecția și reabilitarea victimelor infracțiunilor săvârșite cu violență, constituie o preocupare a organismelor europene, precum și a statelor Europei. Interesul față de subiectul în cauză pornește de la rațiuni de solidaritate socială, iar scopul care este urmărit în acest sens vizează înlăturarea sau, cel puțin, minimizarea consecințelor negative în viața persoanelor ce au avut neșansa de a fi victime ale acestor fapte.

Preocuparea comunității europene pentru subiectul reabilitarea victimelor infracțiunilor s-a materializat într-o serie de acte internaționale adoptate de-a lungul timpului, printre care: Convenția europeană privind compensarea victimelor infracțiunilor violente (Strasbourg, 24 noiembrie 1983), Recomandarea R(85)11 privind poziția victimei în cadrul dreptului penal și al procedurii penale, Comunicarea Comisiei Europene „Victimele infracțiunilor în Uniunea Europeană - reflecții privind standarde și acțiune” (14 iulie 1999), Decizia-cadru a Consiliului European privind poziția victimelor în procedura penală (15 martie 2001). Cartea verde „Compensarea victimelor infracțiunilor” a Comisiei Europene (28 septembrie 2001), Directiva Consiliului European nr. 2004/80/EC din 20 aprilie 2004 privind despăgubirea victimelor infracțiunilor.

Este general recunoscut faptul că, doar intervenția justiției penale nu este suficientă pentru înlăturarea consecințelor survenite în consecința infracțiunii. Astfel, se conturează necesitatea instituirii unui sistem de măsuri de protecție și respectare a drepturilor și intereselor victimei infracțiunilor. Realizarea acestui sistem este posibilă, pentru început prin adoptarea unui act normativ – cadru, care să instituie condițiile minime de reabilitare a victimelor infracțiunilor.

Având în vedere instrumentele internaționale relevante supra, precum și practica altor state care, deja, dețin un repertoriu legislativ în domeniu, precum și o experiență în aplicarea acestuia (Lituania, Estonia, România, Letonia, Ungaria, Austria etc.), Ministerul Justiției a elaborat proiectul Legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor.

Trebuie de menționat că problema victimelor infracțiunilor constituie un subiect de interes național, reflectat în Strategia de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011–2016, aprobată prin Legea nr. 231 din 25 noiembrie 2011, și concretizat în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 6 din 16 februarie 2012. Astfel, prin acțiunile de la pct. pct. 2.5.3 din planul de acțiuni – „Consolidarea mecanismului de asigurare a drepturilor victimelor infracțiunilor” și subpct. 6.4.6.1 - „Elaborarea cadrului normativ necesar pentru reabilitarea victimelor torturii și altor rele tratamente” au fost punctate exact acțiunile necesare a fi realizate în vederea creării unui mecanism inițial pentru protecția și reabilitarea victimelor infracțiunilor.

Se subliniază că autorul proiectului intenționat a evitat o elaborare strict în partea ce se referă la victimele infracțiunii de tortură și ale altor rele tratamente, or, aceasta ar constitui o discriminare, chiar dacă ar fi una pozitivă. Astfel, proiectul se focusează pe un sistem de suport care să vizeze un cerc cât mai larg de victime ale infracțiunilor – în dependență de serviciul acordat – fie pentru victimele tuturor categoriilor de infracțiuni, fie pentru victimele unor anumite categorii de infracțiuni.

Prin promovarea proiectului Legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor, precum și ulterioara sa implementare se urmăresc următoarele **finalități**:

- crearea unui act normativ-cadru care să reglementeze condiții minime de reabilitare a victimelor infracțiunilor;
- instituirea unui sistem național de reabilitare a victimelor infracțiunilor;
- reglementarea mecanismelor de acordare a serviciilor de suport victimelor

infracțiunilor (subiecți competenți, beneficiari ai serviciilor de suport, condiții de beneficiere de aceste servicii etc.);

- consolidarea rolului organizațiilor necomerciale și a voluntarilor în procesul de acordare a serviciilor de suport victimelor infracțiunilor;
- facilitarea reabilitării și reintegrării sociale a persoanelor care au fost victime ale infracțiunilor, obiectiv care urmează să fie realizat doar prin atingerea obiectivelor expuse anterior.

2. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi.

Anterior prezentării prevederilor proiectului se remarcă faptul că, actualmente, repertoriul legislativ național nu deține o lege-cadru care să reglementeze în mod special un mecanism de reabilitarea a victimelor infracțiunilor. Afirmatia trebuie susținută în pofida faptului că, totuși, există unele acte normative care statuează despre drepturile procesuale ale acestora (Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14 martie 2003), despre modul de exercitare a acestor drepturi (Legea nr. 198 din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat), despre protecția victimelor infracțiunilor (Legea nr. 105 din 16 mai 2008 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal). Astfel, prezentul proiect de lege merge *per a contrario* și abordează problema în ansamblu său, tratând subiectul din perspectiva reabilitării victimei unei infracțiuni, astfel, încât să se faciliteze reintegrarea socială a acesteia.

Pentru început se relevă despre faptul că proiectul este structurat în patru capitole care reglementează:

- aspecte generale privind reglementările proiectului;
- sistemul de servicii de suport acordate victimelor infracțiunilor (capitolul indică serviciile de suport, subiecții competenți cu acordarea acestora și cercul de competențe ale acestora);
- serviciile de suport acordate victimelor infracțiunilor (capitol care prezintă detaliat fiecare serviciu și condițiile minime de acordare a acestora);
- aspecte privind implementarea prevederilor proiectului (momentul intrării în vigoare, aspecte organizatorice care să faciliteze aplicarea normelor în cauză).

Trebuie de subliniat că, *prevederile proiectului Legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor trebuie tratate ca norme care reglementează un suport, o asistență acordată de către stat acestor categorii de subiecți, și nu ca o obligație a sa*. Or, este general - cunoscut și acceptat faptul că răspunderea penală este una personală, iar consecințele faptei urmează a fi înlăturate de către sau cu participarea directă a infractorului.

1. Pentru început, este necesar de indicat care sunt subiecții către care este orientat proiectul de Lege cu privire la reabilitarea victimelor. Astfel, așa cum reiese chiar din titlul legii – aceștia sunt victimele infracțiunilor. Totuși, trebuie de concretizat ce presupune *noțiunea de „victimă a infracțiunii”*. În acest sens, se relevă că victimele infracțiunilor, în contextul prezentului proiect, respectiv, beneficiari ai serviciilor propuse de normele proiectului, sunt *persoanele fizice vătămate, mintal sau fizic, care înregistrează o suferință emoțională sau o pierdere materială, cauzate prin infracțiune, conform Codului penal al Republicii Moldova*. De asemenea, în cazul în care ne referim la compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune, termenul de „victimă a infracțiunii” include și *soțul, copiii și persoanele aflate la întreținerea persoanei decedate*.

O condiție obligatorie pentru ca victima să poată beneficia de serviciile de suport propuse prin prezentul proiect de lege este ca *infracțiunea să se fi săvârșit pe teritoriul Republicii Moldova și victima să se afle legal pe teritoriul acesteia*.

2. O altă categorie de subiecți vizați de proiectul Legii cu privire la reabilitarea

victimelor infracțiunilor sunt *subiecții responsabili de implementarea prevederilor proiectului*.

Astfel, autoritatea responsabilă de promovarea politicii în domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor este desemnat Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei. În susținerea acestei opțiuni este faptul că, în prezent, această instituție este deja subiectul competent cu promovarea politicii în domeniul combaterii violenței în familie (a se vedea art. 7 alin. (2) din Legea nr. 45 din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie), activitate care presupune și măsuri de reabilitare a victimelor acestei infracțiuni, or, violența în familie, în prezent, este calificată ca fiind infracțiune (art. 201¹ din Codul penal al Republicii Moldova).

Alte autorități responsabile de implementarea prevederilor proiectului legii au fost identificate, pornind de la serviciile care sunt propuse în calitate de suport victimelor infracțiunilor, acestea fiind: Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, Ministerul Sănătății, alte autorități ale administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și reprezentanți ai societății civile.

Necesită atenționare faptul că, proiectul promovează implicarea societății civile (organizații necomerciale, voluntari) în procesul de reabilitare a victimelor infracțiunilor. Se susține cooperarea instituțiilor de stat cu organizațiile necomerciale sau motivarea acestora din urmă de a se implica în activități de reabilitare a victimelor infracțiunilor. Valorificarea acestor prevederi ar permite dezvoltarea unor parteneriate care să genereze viabilitatea noului sistem ce se dorește a fi creat. Acest fapt este, cu atât mai necesar, cu cât, deja, există organizații necomerciale specializate în reabilitarea victimelor diferitor categorii de infracțiuni (ex. a victimelor traficului de ființe umane, torturii și altor rele tratamente).

3. Cea mai mare parte a prevederilor proiectului este dedicată *categoriilor de servicii de suport oferite victimelor infracțiunilor*.

Proiectul Legii cu privire la reabilitarea victimelor propune patru categorii de servicii de suport minime ce urmează a fi oferite victimelor infracțiunilor. Acestea sunt:

- consilierea informațională;
- consilierea psihologică;
- asistență juridică gratuită;
- compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune.

3.1. Consilierea informațională. Acest serviciu de suport este unul minim care poate fi acordat de către stat victimelor infracțiunilor, or, o informare corectă și completă constituie și o condiție primordială pentru respectarea drepturilor și pentru a reuși ameliorarea situației persoanei, în acest caz, a victimei.

Asigurarea informării victimelor despre drepturile pe care le au urmează să fie realizată de fiecare dintre subiecții procesului penal (de la începutul său, când are loc abia depunerea plîngerii, pînă la etapele sale avansate, când cauza este deja examinată în instanța de judecată) – polițistul, ofițerul de urmărire penală, procurorul, instanța de judecată – aceștia avînd obligația de a aduce la cunoștința victimei, în scris sau verbal, într-o limbă cunoscută acesteia, drepturile pe care ea le are (în acest caz referindu-ne, atît la drepturile în cadrul procesului, precum și dreptul la serviciile de suport reglementate de proiectul de lege vizat în prezenta notă).

Totodată, proiectul reglementează și alte moduri de informare a victimelor despre dreptul lor la servicii de suport pentru reabilitare și despre condițiile de acordare a acestor drepturi. Astfel, modurile indirecte de informare a victimelor sunt – prin intermediul liniilor telefonice și a paginilor de internet ale instituțiilor responsabile de acordarea serviciilor de suport și ale altor subiecți cu atribuții în domeniul reabilitării

victimelor infracțiunilor. Astfel, subiecții competenți în acordarea serviciilor de suport victimelor infracțiunilor au obligația, iar instanțele de judecată au dreptul, să publice pe paginile lor de Internet, informațiile prevăzute la art. 7 alin. (1) din proiect.

În categoria de informații ce trebuie aduse la cunoștință victimei sunt informațiile privind: serviciile de suport acordate victimelor infracțiunilor de care aceasta poate beneficia, subiecții care acordă aceste servicii și condițiile generale de acordare a acestora; organul de urmărire penală la care poate depune plîngerea privind infracțiunea săvîrșită împotriva sa; drepturile procesuale de care beneficiază aceasta în calitate de subiect al procesului penal, conform Codului de procedură penală al Republicii Moldova; măsurile de protecție disponibile, conform prevederilor Codului de procedură penală al Republicii Moldova și Legii nr. 105-XVI din 16 mai 2008 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal, precum și informația cu privire la condițiile și procedura de acordare a acestor măsuri; condițiile și procedura de acordare a compensației financiare de către stat pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune; alte informații solicitate de victimă, dacă acestea sunt deținute.

Fiecare dintre aceste informații urmează să contribuie la completarea cunoștințelor victimei despre drepturile de pe care le are și mijloacele de realizare a lor, în cadrul procesului judiciar, precum și în afara acestuia. De asemenea, aceste cunoștințe au rolul de a consolida poziția victimei și de a contribui la reabilitarea acesteia ca persoană fizică.

3.2. Consilierea psihologică este un alt serviciu pus la dispoziția victimelor infracțiunilor.

Pentru început trebuie să subliniem că acest serviciu poate fi acordat, atît gratuit, cît și contra plată.

Consilierea psihologică gratuită reprezintă un număr minim de ore de consiliere, pe care statul și le asumă pentru a fi acordate victimelor infracțiunilor. Totodată, trebuie să menționăm că, spre deosebire de serviciul precedent (consiliere informațională) care se acordă victimelor tuturor categoriilor de infracțiuni, atunci pentru a beneficia de consiliere psihologică gratuită sunt prevăzute anumite limite.

Astfel, una dintre limite vizează *categoria de beneficiari* – aceștia fiind doar victimele care au suferit nu doar o traumă fizică, dar și una psihologică și este important ca aceste traume să fi fost suportate în consecința unor anumite infracțiuni, precum cele prevăzute la următoarele articole din Codul penal: art. 145 (omor intenționat), art. 146 (omorul săvîrșit în stare de afect), art. 147 (pruncuciderea), art. 149 (lipsirea de viață din imprudență), art. 150 (determinarea la sinucidere), art. 151 (vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății), 158 (traficul de organe, țesuturi și celule umane), art. 160 (efectuarea ilegală a sterilizării chirurgicale), art. 164 (răpirea unei persoane), art. 164¹ (răpirea minorului de către rudele apropiate), art. 165 (traficul de ființe umane), art. 166 alin. (2) și (3) (privațiunea ilegală de libertate a persoanelor în formele prevăzute la alin. (2) și (3) ale articolului respectiv), art. 166¹ (tortura, tratamentul inuman sau degradant), art. 167 (sclavia și condițiile similare sclaviei), art. 168 (munca forțată, în cazul în care infracțiunea este săvîrșită asupra unui minor), art. 171–175 (infracțiuni privind viața sexuală), art. 188 alin. (3) lit. c) sau d) (tîlhăria săvîrșită cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății sau cu deosebită cruzime), art. 208¹ (pornografia infantilă), art. 208² (recurgerea la prostituția practică de un copil).

O altă limită se referă la „volumul” consilierii psihologice acordate gratuit. Astfel, gratuit, consilierea psihologică va putea fi acordată doar pentru o perioadă de cel mult 3 luni, iar în cazul victimelor care nu au împlinit vîrsta de 18 ani - pentru o perioadă de cel mult 6 luni. După expirarea termenelor prevăzute de lege, consilierea psihologică va putea fi acordată contra plată.

Consilierea psihologică contra cost, va putea fi acordată în afara limitelor stabilite de prevederile proiectului de lege de către aceeași subiecți care au competența de a acorda asistență psihologică gratuită, adică de subdiviziunile teritoriale de asistență socială, organizațiile necomerciale sau persoanele juridice cu scop lucrativ, care activează în

domeniu reabilitării victimelor infracțiunii. Costul serviciilor de consiliere psihologică acordată de către subdiviziunile teritoriale de asistență socială urmează să fie stabilit de Guvern. Costul serviciilor de consiliere psihologică acordate de către ceilalți subiecți urmează să fie stabilite în mod independent de fiecare.

4. Asistența juridică gratuită. Prezentul proiect de lege, avînd în vedere că se dorește a fi doar un proiect de lege-cadru, nu reglementează în detaliu modul de acordare a asistenței juridice garantate de stat. Or, aceasta este prioritatea Legii nr. 198 din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, act la care se face trimitere în norma art. 12 alin. (1) din proiect.

Totuși, norma de la alin. (2) al art. 12 din proiect indică cercul de subiecți care pot beneficia de asistență juridică gratuită și face acest lucru, pentru a specifica faptul că, nu doar victima directă are dreptul la un astfel de serviciu, dar și victimele indirecte, în special atunci cînd este vorba despre infracțiuni care atentează la integritatea și libertatea fizică și psihică a persoanei.

Astfel, nu doar victima va putea beneficia de asistență juridică garantată de stat (așa cum prevede Legea nr. 198 din 26 iulie 2007), dar, în cazul persoanei decedate în rezultatul săvîrșirii infracțiunilor prevăzute la capitolele II – IV din Codul penal al Republicii Moldova, soțul, copiii și persoanele aflate la întreținerea acesteia, atunci cînd nu vor dispune de mijloace bănești pentru a plăti serviciile unui avocat, de asemenea, vor putea beneficia de asistență juridică gratuită, atît în cadrul procesului penal, cît și în afara acestuia.

Organizațiile necomerciale și persoanele juridice cu scop lucrativ, care activează în domeniul reabilitării victimelor infracțiunilor, au dreptul să acorde asistență juridică victimelor infracțiunilor în limitele stabilite de propriul statut sau legislație, adică pot, independent să stabilească categoriile de victime, condițiile și formele de asistență juridică pe care acestea pot să le acorde.

5. Compensația financiară acordată de stat victimelor unor infracțiuni.

Un serviciu de suport complex este cel care se referă la acordarea de către stat a unei compensații financiare pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune. Acordarea acestui serviciu victimelor infracțiunilor este un instrument utilizat la nivel internațional, reglementat de Convenția privind despăgubirea victimelor infracțiunilor violente, adoptată la Strasbourg la 24 noiembrie 1983, precum și de Directiva Consiliului Uniunii Europene 2004/80/EC din 20 aprilie 2004 privind despăgubirea victimelor infracțiunilor.

Chiar dacă, în prezent, Republica Moldova încă nu a ratificat convenția numită mai sus și nici nu este parte a Uniunii Europene, astfel, încît Convenția din 24 noiembrie 1983 și Directiva 2004/80/EC să poarte un caracter obligatoriu pentru statul nostru, totuși, în contextul Strategiei de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, statul și-a revizuit prioritățile fapt pentru care victimele infracțiunilor au trecut într-un alt cîmp de atenție. Tocmai pentru că acordarea suportului financiar sub forma compensației prejudiciului cauzat prin infracțiune nu este încă o obligație pentru Republica Moldova, mecanismul propus prin prezentul proiect de lege nu este atît de complex și nu este racordat în totalitate la prevederile Convenției privind despăgubirea victimelor infracțiunilor violente. Proiectul propune un suport minim pe care statul, la această etapă, ar putea, eventual, să și-l asume.

Necesită subliniere faptul că, *compensația financiară acordată de către stat are un caracter subsidiar* și acoperă cazurile cînd despăgubirea nu poate fi obținută de la infractor. Mecanismul compensării financiare de către stat a prejudiciilor cauzate prin infracțiune nu trebuie interpretat eronat, ca fiind o alternativă sau o substituție a acțiunii civile rezultate dintr-o infracțiune.

Pentru a reuși prezentarea explicită a mecanismului de acordare de către stat a compensației financiare, este necesară o abordare punctată, pe subiecte separate.

Astfel:

5.1.) subiecții care au dreptul la compensarea de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune sunt:

- a) persoana asupra căreia a fost săvârșită intenționat, una din infracțiunile indicate exhaustiv la art. 14 din proiectul de lege și la subpct. 5.2) din prezenta notă;
- b) soțul, copiii sau persoana aflată la întreținere, dacă în rezultatul infracțiunii săvârșite are loc decesul persoanei indicate mai sus, la lit. a);
- c) dreptul la compensarea financiară a cheltuielilor pentru tratarea (vindecarea) sau funeraliile victimei îl are persoana care le-a suportat.

Compensația financiară se acordă victimei *dacă infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova și victima este:*

- cetățean al Republicii Moldova;
- cetățean străin sau apatrid, care se află legal pe teritoriul Republicii Moldova la data comiterii infracțiunii;
- apatrid care are domiciliu permanent pe teritoriul Republicii Moldova;

5.2.) categoriile de infracțiuni, victimele cărora pot pretinde la compensarea de către stat a prejudiciului cauzat prin fapta infracțională sunt: art. 145 (omor intenționat), art. 146 (omorul săvârșit în stare de afect), art. 149 (lipsirea de viață din imprudență), art. 151 alin. (4) (vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății soldată cu decesul persoanei), 158 (traficul de organe, țesuturi și celule umane), art. 164 alin. (3) lit. b) (răpirea unei persoane care a cauzat din imprudență o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății ori decesul acesteia), art. 165 (traficul de ființe umane), art. 166 alin. (3) (privațiunea ilegală de libertate a persoanelor - acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), dacă au provocat din imprudență vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății ori decesul victimei), art. 167 (sclavia și condițiile similare sclaviei), art. 168 (munca forțată, în cazul în care infracțiunea este săvârșită asupra unui minor), art. 171–175 (infracțiuni privind viața sexuală), art. 208¹ (pornografia infantilă), art. 208² (recurgerea la prostituția practică de un copil).

În rezultatul studiului practicii altor state în acest domeniu, se poate constata că nu există o practică unică în partea ce se referă la categoriile de infracțiuni victimele cărora pot beneficia de compensația financiară a prejudiciului cauzat prin fapta respectivă. Astfel în:

- *Austria* – compensarea financiară de către stat a prejudiciului poate fi acordat numai în cazul în care infracțiunea se pedepsește cu închisoarea pe o perioadă mai mare de șase luni și a fost săvârșită intenționat;

- *Germania* – compensația este rezervată victimelor infracțiunilor violente. Este, de asemenea, considerată o victimă a unui act de violență și are dreptul la compensație oricine a suferit un prejudiciu în consecința unui atac comis cu mijloace considerate periculoase. Abuzul sexual, de asemenea, oferă dreptul la compensație financiară acordată de către stat. Prejudiciile cauzate prin infracțiunile care nu constituie un atac violent asupra integrității fizice a persoanei, cum ar fi furtul sau jaful, nu sunt pasibile de compensare;

- *Ungaria* - doar persoanele care sunt victime ale acțiunilor violente săvârșite în mod deliberat împotriva persoanei lor poate pretinde compensarea de către stat a prejudiciului cauzat;

- *Letonia* - victimele infracțiunilor violente au dreptul la compensarea de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune numai în următoarele cazuri:

- infracțiunea constă într-un atentat la viața persoanei sau a reprezentat un atac la integritatea fizică a persoanei și care a generat decesul acesteia;
- infracțiunea a reprezentat un atac la viața persoanei sau la integritatea fizică a persoanei și aceasta a suferit o vătămare corporală gravă;
- infracțiunea a reprezentat un atac la viața persoanei sau la integritatea fizică a persoanei și aceasta a suferit o vătămare corporală minoră (prevedere aplicabilă pentru victimele recunoscute ca atare după 1 iulie 2007);

- infracțiunea a reprezentat o agresiune sexuală;

- *Lituania* – sunt pasibile de compensare numai prejudiciile cauzate în rezultatul unei infracțiuni violente. Prin infracțiune violentă se înțelege orice faptă stipulată în Codul penal în urma căreia o persoană a fost ucisă în mod deliberat, sănătatea unei persoane a fost afectată grav sau moderat sau a fost încălcat dreptul unei persoane la autodeterminare sexuală sau inviolabilitate;

- *Cehia* - asistența financiară este disponibilă numai pentru victimele infracțiunilor care implică vătămări corporale;

- *România* - compensația financiară se acordă, la cerere, victimelor următoarelor categorii de infracțiuni:

- persoanelor asupra cărora a fost săvârșită o tentativă la infracțiunile de omor, omor calificat și omor deosebit de grav, o infracțiune de vătămare corporală gravă, o infracțiune intenționată care a avut ca urmare vătămarea corporală gravă a victimei, o infracțiune de viol, act sexual cu un minor și perversiune sexuală;

- soțului, copiilor și persoanelor aflate la întreținerea persoanelor decedate prin săvârșirea infracțiunilor de omor, omor calificat și omor deosebit de grav, precum și a infracțiunilor intenționate care au avut ca urmare moartea persoanei.

Condiția generală este ca infracțiunea să fi fost săvârșită pe teritoriul României;

- *Belgia* - posibilitatea de compensare este limitată la persoanele care au suferit un act de violență intenționat, adică o infracțiune intenționată. Autoritatea competentă în a decide asupra compensației este, însă, liberă să interpreteze noțiunea de act de violență intenționat;

- *Franta* - repararea integrală a prejudiciului suferit este limitată la victimele care au suferit un atac serios asupra persoanei sale, precum și victimelor violenței sexuale. Victimele unor infracțiuni minore împotriva persoanei și cele ale unor infracțiuni contra proprietății pot beneficia de o asistență de solidaritate al cărei cuantum este plafonat;

5.3) categoriile de prejudicii pentru care statul acordă compensația financiară.

Conform prevederilor art. 16 din proiect, la stabilirea cuantumului compensației financiare acordată de către stat pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune, nemijlocit din acțiunile violente prin care a fost săvârșită fapta infracțională, se iau în calcul:

- a) cheltuielile de spitalizare, tratament sau alte cheltuieli medicale suportate de victimă;
- b) prejudiciul cauzat ochelarilor, lentilelor de contact, protezelor dentare și altor obiecte care constituie mijloace de realizare a funcțiilor unor părți individuale ale corpului uman;
- c) prejudiciul cauzat prin distrugerea sau deteriorarea bunurilor victimei sau prin deposedarea acesteia prin săvârșirea infracțiunii;
- d) prejudiciul cauzat prin pierderea capacității de muncă, dacă aceasta a fost provocată direct de acțiunile infracționale;
- e) cheltuielile de înmormântare a victimei, în cazul decesului acesteia.

Dacă e să examinăm acest subiect în aspect comparativ cu legislația altor state, se poate deduce că practica este una diferită. Astfel:

- conform legii de profil a *Austriei*, în calitate de prejudicii ce pot fi compensate sunt leziunile corporale sau deteriorarea stării de sănătate a victimei. În caz de incapacități parțiale de muncă, compensații pentru pierderile de profit se acordă numai în cazul în care este previzibil că această situație va continua pentru cel puțin șase luni sau dacă leziunile corporale sunt leziuni grave în sensul Codului penal austriac (*Strafgesetzbuch*). Compensația financiară cuprinde următoarele tipuri de asistență: despăgubiri pentru pierderi de profit sau pierdere de alimente; îngrijire medicală; tratamentul ortopedic; reabilitare; subvenții pentru îngrijire sau orbire; rambursarea cheltuielilor de înmormântare;

- în *Germania*, conform Legii cu privire la compensarea victimelor, plățile sunt destinate pentru a compensa prejudiciile cauzate sănătății și prejudiciile economice cauzate de leziunile suferite. Prestația financiară sub forma unei pensii lunare se acordă numai în cazul în care fapta a generat o afectare susținută, de durată asupra sănătății.

Despăgubiri pentru daune imateriale nu există. Totuși, nici o indemnizație nu a fost acordată pentru prejudicii exclusiv materiale:

- în *Ungaria*, compensația financiară de către stat se acordă doar în cazul în care în rezultatul faptei infracționale a survenit decesul persoanei împotriva căreia a fost îndreptată fapta sau în cazul în care a fost afectată grav integritatea fizică sau starea de sănătate a acesteia;

- în *Letonia*, prejudiciile ce urmează să fie compensate includ suferințele fizice, pierderile materiale și prejudiciul moral, survenite în rezultatul faptei infracționale. Statul oferă compensații în cazul în care infracțiunea a atentat la viața victimei sau la integritatea fizică a victimei cu survenirea decesului acesteia, sau persoana a suferit vătămări corporale grave sau medii, sau atunci când persoana este victima unei agresiuni sexuale;

- legislația *Lituaniei* statuează că, se pot acorda despăgubiri în cazul în care o persoană a fost ucisă în mod deliberat sau sănătatea acesteia a fost afectată grav sau moderat. Nu se acordă despăgubiri în cazul în care efectele asupra sănătății solicitantului sunt minore. În cazul în care a fost încălcat dreptul solicitantului la autodeterminare sexuală sau inviolabilitate, pot fi acordate despăgubiri, indiferent de măsura în care a fost afectată sănătatea acestuia. Prin pierderi materiale se are în vedere – pierderea sau prejudicierea bunurilor, cheltuielile medicale și de altă natură suportate, pierderea veniturilor pe care persoana în cauză le-ar fi câștigat, dacă nu ar fi avut de suferit în urma infracțiunii. De asemenea, pot fi compensate și prejudiciile morale, care cuprind: suferința fizică, suferința emoțională, disconfort, șoc emoțional, depresie, degradare, afectarea reputației, reducerea capacității de a fi activ social;

- în *România*, Legea nr. 211/2004 reglementează că, victimei i se acordă compensația financiară pentru următoarele categorii de prejudicii:

- cheltuielile de spitalizare și alte categorii de cheltuieli medicale suportate de victimă;
- prejudiciile materiale rezultate din distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntreținere a bunurilor victimei ori din deposedarea acesteia prin săvârșirea infracțiunii;

- câștigurile de care victima este lipsită de pe urma săvârșirii infracțiunii.

În cazul soțului, copiilor și persoanelor aflate la întreținerea persoanei decedate prin săvârșirea infracțiunii, compensația se acordă pentru:

- cheltuielile de înmormântare;

- întreținerea de care victima este lipsită din cauza săvârșirii infracțiunii;

- repertoriul normativ al *Franței* prevede posibilitatea obținerii unei compensații financiare în cazul survenirii decesului persoanei, a incapacității de muncă permanente, totale sau parțiale. Identificarea categoriilor de prejudicii care pot fi compensate are loc în dependență directă de categoria infracțiunilor din care acestea rezultă;

5.4) circumstanțe care nu permit acordarea compensației financiare. Însăși prevederile Convenției privind despăgubirea victimelor infracțiunilor violente statuează că statul poate condiționa acordarea compensației financiare pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune. Astfel, conform prevederilor art. 7 și 8 din *Convenție*, compensația poate fi refuzată total sau parțial, luând în considerație:

- situația financiară a solicitantului;

- comportamentul victimei sau al solicitantului anterior, în timpul sau ulterior infracțiunii;

- vătămarea produsă prin infracțiune;

- implicarea victimei sau a solicitantului în criminalitatea organizată sau deținerea statutului de membru al unei organizații care desfășoară infracțiuni violente;

- situația în care achitarea unei astfel de compensații ar fi contrară ideii de justiție sau ordinii publice.

Având în vedere cele relevate supra, proiectul de lege propuse, de asemenea, vine să

stabilească exhaustiv situațiile în care realizarea dreptului la compensație financiară acordată de către stat nu va fi posibilă. Astfel, situațiile respective sunt prezentate mai jos, cu indicarea statelor în legislația cărora se regăsesc:

a) *infracțiunea în rezultatul căreia se solicită compensarea a fost săvârșită cu participarea benevolă a victimei, cu excepția cazului în care victima nu este pasibilă de răspundere penală conform art. 21 alin. (1) și (2) din Codul penal al Republicii Moldova.* Condiția respectivă se regăsește în legislația de specialitate a mai multor state (Austria, Germania, Ungaria, Lituania, Cehia, Belgia, Franța) unde existența ei determină neacordarea sau reducerea cuantumului compensației;

b) *infracțiunea a fost săvârșită în una din circumstanțele care înlătură caracterul penal al faptei conform art. 35 din Codul penal al Republicii Moldova (condiția este prevăzută în legislația Lituaniei și a României);*

c) *victima nu a sesizat organele de urmărire penală despre săvârșirea infracțiunii în cazul în care pornirea procesului penal are loc doar în baza plîngerii prealabile a victimei, conform art. 276 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova.* Condiția sesizării organelor competente cu investigarea faptei penale este prevăzută de legislația mai multor state, precum Austria, România, Germania, Ungaria, Lituania. Unele dintre statele indicate prevăd condiția depunerii unei sesizări despre săvârșirea infracțiunii indiferent de categoria infracțiunii – Austria, Ungaria, România, Letonia, Cehia. Alte state au prevăzut unele excepții de la condiția sesizării, așa precum Lituania (condiția nu este aplicabilă pentru cazurile în care acțiunea penală poate fi lansată fără existența unei cereri din partea victimei sau a unei declarații a reprezentantului acesteia, iar poliția sau o altă autoritate care efectuează anchete înainte de proces a primit informații referitoare la infracțiune și a inițiat o anchetă preliminară), Germania (în cazuri speciale, cum ar fi cazul victimelor infracțiunilor cu caracter sexual sau ale infracțiunilor săvârșite în cadrul familiei, se face excepție de la această cerință);

d) *victima, la data săvârșirii infracțiunii pentru care se solicită compensarea financiară, este condamnată definitiv și are antecedente penale nestinse pentru săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave sau pentru o infracțiune săvârșită prin participare la un grup criminal organizat sau organizație criminală.* Această condiție care, de asemenea, determină neacordarea compensației financiare poate fi regăsită în Legea României nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor;

e) *persoana care solicită compensarea financiară a prejudiciului cauzat prin infracțiune, după săvârșirea acesteia, a contribuit intenționat, prin comportamentul său, la apariția prejudiciului sau la majorarea cuantumului acestuia.* Legislația Lituaniei și României reglementează expres condiția respectivă, indicînd direct, în calitate de subiect „persoana care solicită”, adică nu victima directă a faptei infracționale, dar altă persoană (cea care este în drept de a solicita acordarea compensației. Condiționalitatea respectivă este valabilă, în special, pentru cazurile în care victima directă a decedat în rezultatul faptei);

f) *persoana care solicită compensarea financiară a prejudiciului a prezentat, cu bunăștiință, declarații mincinoase sau a refuzat intenționat să contribuie la descoperirea infracțiunii în cadrul urmăririi penale sau a judecării cauzei, cu excepția cazului în care aceasta are dreptul de a nu face declarații, conform legii.* Situația în cauză, care determină neacordarea compensației financiare, ca și precedentă, se regăsește în legislația Lituaniei și a României;

5.5.) condiții privind acordarea de către stat a compensației financiare pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune. Compensația financiară pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune se acordă de către stat, doar dacă sunt întrunite următoarele condiții:

1) actul de constatare a săvârșirii infracțiunii a intrat în vigoare (este definitiv și irevocabil). Prin act de constatare a săvârșirii infracțiunii se are în vedere, după caz:

a) hotărîrea definitivă a instanței de judecată de condamnare;

b) hotărîrea definitivă a instanței de judecată de încetare a procesului penal cu liberarea persoanei de răspundere penală;

c) ordonanța procurorului, în vigoare, de încetare a urmăririi penale în temeiul art. 275 pct. 4), 5), 7) și 8) și art. 285 alin. (2) pct. 2) și 3) din Codul de procedură penală sau a art. 53 din Codul penal, sau de clasare a procesului penal din motivul neidentificării făptuitorului;

2) cererea a fost formulată în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a actului de constatare a săvârșirii infracțiunii;

3) victima, personal sau prin intermediul reprezentantului său, s-a constituit ca parte civilă în cadrul procesului penal;

4) dacă sursele făptuitorului sunt insuficiente pentru acoperirea prejudiciului rezultat din infracțiune, în cazul hotărîrii definitive a instanței de judecată cu privire la acțiunea civilă născută dintr-o cauză penală, dacă aceasta nu a fost executată integral, benevol sau silit, în perioada respectivă;

6) prejudiciul cauzat prin săvârșirea infracțiunii nu a fost și nu este în drept de a fi compensat din alte surse (indemnizații, plăți din asigurări, despăgubiri acordate de către făptuitor, benevol sau silit, pînă la emiterea hotărîrii instanței de judecată cu privire la acțiunea civilă născută dintr-o cauză penală de sine stătător sau în temeiul acesteia).

O procedură detaliată de acordare a compensației financiare de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune urmează să fie stabilită de Guvern.

5.6.) Cuantumul compensației financiare – proiectul propune compensarea financiară de către stat a prejudiciilor cauzate prin infracțiune în limita a 70% din volumul lor, dar nu mai mult de 10 salarii medii lunare pe economie, prognozate pentru anul în care victima a formulat cererea de compensație financiară, o practică similară fiind proprie Estoniei. Totodată, prevederile proiectului indică faptul că, la acordarea de către stat a compensației financiare pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune, din cuantumul acesteia se scad sumele achitate de către făptuitor pînă la acea dată în calitate de despăgubiri, precum și sumele obținute sau în drept de a fi obținute din alte surse pentru prejudiciile cauzate prin săvârșirea infracțiunii. Suplimentar, trebuie menționat că, suma compensată de către stat urmează să fie dedusă din suma stabilită victimei în calitate de prejudiciu prin hotărîrea instanței de judecată în acțiunea civilă născută din cauza penală, aceasta urmînd a fi transferată în bugetul de stat.

Totodată, proiectul prevede că statul, prin intermediul Ministerului Justiției, urmează să se subroge în drepturile victimei care a beneficiat de compensație financiară acordată de către acesta, pentru a recupera de la infractor sumelor plătite victimei.

Avînd în vedere statutul și rolul compensației financiare a prejudiciului cauzat prin infracțiune acordate de către stat în conformitate cu proiectul de lege vizat nu se va supune impozitării.

Practica internațională prezintă diferite metode de stabilire a cuantumului și a limitelor compensației financiare. În *România*, spre exemplu, compensația financiară se acordă în limita unei sume echivalente cu 10 salarii de bază minime brute pe țară stabilite pentru anul în care victima a formulat cererea de compensație financiară. Sumele de bani plătite de făptuitor cu titlu de despăgubiri civile și indemnizația obținută de victimă de la o societate de asigurare pentru prejudiciile cauzate prin săvârșirea infracțiunii se scad din cuantumul compensației financiare acordate de stat victimei.

Lituania, achită despăgubiri pentru prejudiciile confirmate de către instanță care nu au fost încă reparate, fără a depăși suma maximă stabilită de lege. În urma unei decizii de a acorda un avans din despăgubiri (în cazul în care acțiunea penală nu s-a încheiat), valoarea despăgubirilor ce pot fi acoperite pentru pierderile materiale este calculată pe baza documentelor înaintate în sprijinul sumei cerute cu titlu de despăgubiri (facturi și chitanțe care arată cheltuielile suportate).

În *Letonia*, solicitantul compensației financiare poate recupera pînă la:

- 100% din prejudiciu, în cazul decesului victimei;

- 70% din prejudiciu, în caz unei vătămări corporale grave sau al unei agresiuni sexuale;

- 50% din prejudiciu, în cazul unor vătămări corporale ușoare.

În tot cazul, oricine a fost recunoscut în calitate de victimă a unei infracțiuni este recompensată financiar de către stat cu până la 50% din valoarea compensației de stat menționate mai sus, în conformitate cu art. 7 alin. 2 din Legea privind despăgubirea victimelor de către stat.

În cazul în care victima unei infracțiuni violente a primit despăgubiri de la autorul infracțiunii sau de la un complice al acestuia și dacă există dovezi scrise a acestor plăți, valoarea compensației de stat este redusă cu valoarea compensației, deja, primite.

5.7.) autoritatea competentă să decidă în privința cererilor cu privire la compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune este Ministerul Justiției, în baza deciziei unei comisii interdepartamentale, constituite din 3 membri – câte un reprezentant al Ministerului Justiției, Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei și Ministerului Finanțelor.

Pentru a asigura o examinare completă, corectă și echidistantă a cererilor cu privire la compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune, s-a considerat oportun de plasa această atribuție în competența unei comisii, constituite din reprezentanți ai instituțiilor-cheie în cadrul procesului de acordare a acestui serviciu de suport în vederea reabilitării victimelor infracțiunilor – Ministerul Justiției, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei și Ministerul Finanțelor.

Totuși, compensarea de către stat a prejudiciul cauzat prin infracțiune urmează să se efectueze printr-un act administrativ, în cazul dat – prin ordin al ministrului justiției. Instituirea acestei proceduri a fost necesară reieșind din faptul că, Comisia interdepartamentală nu are personalitate juridică, iar instituirea unui mecanism de răspundere pentru cazurile în care aplicarea prevederilor referitoare la compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune vor fi aplicate inadecvat reprezintă o necesitate.

Trebuie de remarcat că practica internațională referitoare la acest subiect este una diversă. Astfel, în Lituania și Cehia, instituția care decide asupra acestor cereri este Ministerul Justiției. În Austria, Estonia, Germania – cererile se depun și se examinează de către instituția cu competențe în promovarea sau implementarea politicilor sociale. În Franța și România, deciziile cu privire la această categorie de cereri se iau de către comisii sau tribunale special instituite în cadrul instanțelor de judecată.

Pentru a crea posibilități de aplicare adecvată a prevederilor proiectului de lege în partea ce se referă la compensarea de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune și pentru a pregăti bugetul de stat pentru realizarea acestei obligații, prevederile proiectului referitoare la mecanismul de compensare financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune (capitolul III, secțiunea a 4-a) urmează să se aplice de la 1 ianuarie 2016.

3. Fundamentarea economico-financiară.

Implementarea noului proiect de lege va necesita cheltuieli financiare din partea statului, în special pentru realizarea prevederilor referitoare la compensația financiară acordată de stat victimelor infracțiunilor indicate în proiectul de lege. Estimarea, la această etapă, a sumelor necesar de a fi alocate din bugetul de stat pentru acoperirea eventualelor compensații nu este posibilă. Or, actualmente nu există o statistică a cauzelor penale în cadrul cărora ar fost inițiată o acțiune civilă generată dintr-o infracțiune, așa cum nu există nici date privind cuantumul prejudiciilor cauzate prin faptele infracționale respective, pentru a putea aprecia, în mediu, care este cuantumul compensațiilor stabilite de către instanța de judecată pentru compensarea prejudiciilor respective. Abia ulterior implementării noului mecanism și după modificarea în acest sens a indicatorilor statistici pentru cauzele penale respective, se va reuși indicarea unor anumite sume.

De asemenea, din bugetul de stat va fi necesară alocarea de fonduri pentru instituirea funcției de psiholog și pentru instruirea și/sau perfecționarea acestora, precum și a altui personal care va avea în calitate de atribuții acordarea serviciilor de suport victimelor infracțiunilor.

Totuși, avînd în vedere că Legislativul, aprobînd Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016, și-a asumat și executarea acțiunii 6.4.6.2 – „Dezvoltarea serviciilor de reabilitare a victimelor torturii și altor rele tratamente”, care, de fapt, vine să implementeze prevederile prezentului proiect de lege.

4. Impactul proiectului.

Se consideră că proiectul Legii privind reabilitarea victimelor infracțiunilor va prezenta un cadrul legislativ adecvat, care va reglementa mai complex mecanismul de reabilitare a victimelor, va oferi garanții legislative întru acordarea unui suport calitativ, atît moral, cît și fizic, și material, persoanelor care au avut de suferit în urma infracțiunilor. De asemenea, se consideră că implementarea unui mecanism de reabilitare a victimelor infracțiunilor, cu implicarea organizațiilor neguvernamentale, a voluntarilor și ai altor subiecți interesați, va spori consolidarea societății și încrederea acesteia în instituțiile statului.

5. Modul de încorporare în sistemul actelor normative în vigoare

Aplicarea proiectului de Lege cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor urmează să fie asigurată, inclusiv de ajustarea unor prevederi ale Codului de procedură penală, în speță, în partea ce se referă la drepturile victimei în procesul penal, precum și la reglementările privind dreptul la asistență juridică garantată de stat. De asemenea, după caz, urmează a fi completat Codul fiscal cu norme care să contribuie la determinarea organizațiilor neguvernamentale în procesul de reabilitare a victimelor infracțiunilor, completări ce sunt motivate de prevederile art. 5 din proiectul de lege, precum și de cele ale art. 11 din Legea nr. 837 din 17 mai 1996 cu privire la asociațiile obștești.

Avizarea și consultarea publică a proiectului

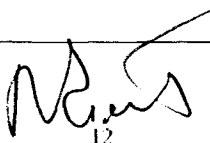
În scopul respectării prevederilor Legii nr.239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul Legii a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, la directoriul *Transparența decizională*, secțiunea *Proiecte de acte normative remise spre coordonare*.

Menționăm că au prezentat lipsă de obiecții și propuneri, susținînd proiectul următoarele autorități: Judecătoria Comrat, Judecătoria Șoldănești, Judecătoria Cahul, Judecătoria Glodeni, Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău, Judecătoria Comercială de Circumscripție, Judecătoria Hîncești, Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Ungheni, Consiliul raional Ungheni, Consiliul raional Ungheni, Consiliul raional Florești, Consiliul raional Dondușeni, Consiliul raional Drochia, Consiliul raional Fălești, Consiliul raional Călărași, Consiliul raional Strășeni, Consiliul raional Leova, Consiliul raional Orhei, Consiliul raional Soroca, Consiliul raional Ialoveni, Consiliul raional Cimișlia, Consiliul raional Taraclia

Constatările expertizei anticorupție

În rezultatul efectuării expertizei anticorupție, în proiect nu au fost atestate incompatibilități cu standardele internaționale anticorupție, din textul proiectului nu rezultă promovarea unor interese/beneficii de grup sau individuale în detrimentul interesului public, nu au fost identificate cerințe excesive care să depășească cadrul rezonabil pentru realizarea drepturilor sau obligațiilor subiecților vizați. De asemenea, nu au fost identificate norme de trimitere, blanchetă sau în alb, capabile să genereze coruptibilitate.

Viceministru

Nicolae EȘANU